

FÀBRICA I CONSTRUCCIÓ DE LA CAPELLA DEL ROSER (1676-1684)

SALVADOR ARROYO I JULIVERT

L'església del Vendrell al darrer quart del segle XVIIè era enclavada al mateix lloc que l'actual, el lloc més alt de la vila medieval, amb la mateixa orientació, però de dimensions més reduïdes. L'any 1307, per manament del bisbe de Barcelona —Ponç de Gualba—, s'estableix com a parròquia de la població substituint així l'ermita de Sant Salvador de Mar.

La fàbrica és possiblement de transició entre el romànic i el gòtic (segons Inglès), si ens atenem al fet que la primera visita pastoral està datada l'any 1303 (segons M. Naranjo). L'aparell sembla ser que era de carreus de pedra, segons detallen les dues concòrdies per a construir la capella del Roser. La construcció va subsistir fins a l'any 1732, en què fou derruïda parcialment per a bastir l'actual temple (1732-1739).

FÀBRICA I CONSTRUCCIÓ DE LA CAPELLA DEL ROSER (1676-1684)

En el llibre primer de les Confraries de 1660 a 1724, hi trobem dos documents, un amb data de 22 de març de 1676 i el segon amb data de 28 d'abril de 1680, que fan referència a la construcció de l'antiga capella del Roser, annexa a l'antic temple parroquial.

Molt ens estranya que el Consell i Universitat de la nostra vila s'aventurés en la construcció d'una capella, edifici annex al temple i de dimensions gens menyspreables, quan l'església estava en estat quasi ruïnós, com es veu ben clarament en el *Llibre de Visites*, quan el visitador mana fer-li reparacions. Així, l'any 1655, el visitador D. Francesc Maximo, Prev. i Canonge de la Seu de Barcelona, Visitador General, fa dir:

Mana dit Sr. Visitador que facen reparar la iglésia y que no hi ploga, y fecen un mical y coderm per dir mises de difunts.

Tan sols amb aquestes senzilles paraules "y que ho hi ploga" ens podem fer una idea de l'estat en què devia trobar-se l'església. Així mateix, el visitador fa constar l'any 1673.

Manam als magnífichs Jurats y obrers de dita Iglésia que dins tres mesos los quals assignam per primera y segona y tercera monissió fassan reparanlas taulades de la Iglésia y las bovedas de ella, en pena de 3 lliures y en subsidi de excomunió.

Fos com fos, el que sí que és ben cert és que la capella és construït, l'obra s'acabà, s'hi féu fer un retaule, i en enderrocar el temple l'any 1732

romangué d'empeus per celebrar-hi les funcions litúrgiques. Prova del que venim dient són:

En primer lloc, els dos documents als quals ja ens hem referit, que podem qualificar de *Concòrdies*, essent el segon (1680), a més, per detall, una memòria de l'obra realitzada.

El primer d'aquests documents, el datat el 1676, ens diu:

a fi y effecte de fer una capella en honra y gloria de Nostra Sra. del Roser.

El segon, que duu data de 28 d'abril de 1680, ens diu:

dita capella se ha de prosseguir del estat que vuy en dia se troba.

En segon lloc, el contracte que amb data 26 de gener de 1685 obliga l'escultor barceloní Josep Ausach a fer un retaule de Nta. Sra. del Roser «per posar en la capella nova ha fet la prsnt. vila del Vendrell».

Com veiem, doncs, l'any 1685 la capella ja estava feta; se'n diu «la capella nova».

En tercer lloc, un rebut que figura en inscripció marginal de la *segona Concòrdia* per construir la capella (1680), pel qual se'ns confirma que la capella fou acabada:

Isabel Bover, Viuda testada del Carlos Bover, mestre de cases confessa que son marit ha cobrades les noucentes lliures que se li prometeren donar per la fabrica de la capella *que ha feta* en la Iglesia de Sant Salvador de la vila del Vendrell. De mans del Rector y Jurats de dita vila, als 8 de maig de 1689.

En quart i darrer, sabem que la capella romangué dempeus i no fou derruïda amb l'església vella el 1732, sinó molt posteriorment. Ens confirma el que venim dient la troballa casual en el llibre d'òbits de la primera meitat del s. XVIII de la següent nota:

Josep Bels, fadri mestre de casas que als 26 de maig de 1735 treballant en la Iglesia nova del Vendrell, caigué de lo dalt de un arch. Mori el dia 2 de juny, fill de Francisco Bels Mestre de la obra de la Iglesia nova y natural de Barcelona.

El 4 de juny fou depositat *dins la capella de Nostra Senyora del Roser de la Iglesia vella*.

Degué ser sepultat en el vas o tomba que la Confraria del Roser tenia des de temps immemorial davant del seu altar; en la qual s'enterraven els confreres pagant deu sous per dret de sepultura.

Així mateix el fet que no és fins al 1738 que el retaule del Roser es trasllada de la capella al lloc que deuria ocupar a l'església nova, tal com consta en els comptes de la confraria d'aquest any.

També en el mateix llibre d'òbits, i amb data de 22 de desembre de 1739, hi trobem la següent anotació:

traslació del cadaver de Josep Bels de la Iglesia Vella a la sepultura que el Reveren Dr. Anton Ferrer feu dins la capella del St. Cristo, a la part del Presbiteri de la Iglesia Nova...

ELS CONTRACTES O CONCÒRDIES

Com a tals qualifiquem els dos documents que hem trobat en el Llibre primer de Confraries; si bé cal constatar que, més que tals, pròpiament són esborranys.

El primer, que porta data de 22 de març de 1676, diu:

Cen fet concordia entre Rafel Serra, Jurat primer, Pere Trilles, Jurat segon, Joan Pau, Jurat tercer per part de los veïns Josep Vidal, Pere Trilles y de mi Llorenç Valero, Rector.

Amb lo Mestre Carlos Bover, habitant en la Pobla de Montornes, archebisbat de Tarragona, de altra par.

A fi y effecte de fer una capella en honra y gloria de Nostra Sra. del Roser, ab los pactes següents:

Co que a de fer dita capella de la part de dins de la amplaria dels archs mestres. y la planta quadrada ci pot cer. y aje de fer sis pilastres de pedra picada y dites pilastras ajen de estar per los adornos de dita capella [suposem que es vol dir que les pilastres han d'estar adornades] y aje de fer una pared de pedra picada tot tomvant de dita capella accepto de la part hon exa lo altar de Nra. Sra.

Y aje de fer una cornisa de pedra picada a la volada de 2 pams en fora. Aje de fer 1 volta de mitja taronja feta amb volta de raiola y fer un contorno de pedra picada de la mateixa pedra que es en la Iglesia, y aje de fer tota la demes obra de pedra picada com de dita Iglesia.

Y aje de enluir de guix [enguixar] tota la capella.

Y si acas faltase pedra picada tingui obligasio de arrencarla y ferli portar ahon dira dit mestre y donarli la gent aje de manaste, ço es: dit mestre aje de arrencar ditas pedras picadas y darli tots los manobres y prenants a peu de obra y dit mestre no tingui obligasió de fer sino dita obra de mans de mestre.

y per fer dita obra li donem de mans ciscentes y cinquanta lliures [650 lliures] ço es: dit mestre Carlos se obliga cobrar quatrecentes cinquanta lliures de mans de Isidro Nin y un ase en poder del Jaume Marrugat del Arbos.

donant les doscentes lliures restants a dit mestre Carlos al cap de un mes que aura treballat a dita capella cinquanta lliures, y de dit mes an dos mesos cinquanta mes, i les restants cent lliures li ajem de donar al cap de nou mesos. Y dit mestre aje de donar per acabada dita capella dins dos anys del dia que comencara dita obra, y si acas dins dit temps no la done per acabada se obliga a ferlo fer a ses costas. Y la vila li aje de donar un llit a lo que se obligan los Jurats y los bens de dita Universitat.

Testimonis: Rev. Ramon Cort y Miquel Girbal.

D'aquest primer contracte ens cal destacar: en primer lloc, que es fa per fer la capella de nou en nou. Que ha de ser de planta quadrada «ci pot ser». L'aparell és de carreus de pedra, de la mateixa pedra que estava feta l'església vella. La coberta és de cúpula «mitja taronja». El preu de l'obra és de 650 lliures, i cal ressaltar la curiositat del pagament en espècie «y un ase en poder del Jaume Marrugat del Arbos». Sols ens parla del mestre de l'obra, Carles Bover, habitant en la Pobla de Montornès; res se'ns diu del projecte o traça de l'edifici a construir.

El segon contracte, que porta data de 28 d'abril de 1680, és molt més complet i detallat; diu així:

Congregat lo consell de la Vila i Universitat del Vendrell ab campana tocant y los Jurats Pera Pedro, Jurat en cap, Pau Romeu, Jurat segon, Lluís Nin, Jurat tercer y en presencia de mi Joan Llopis Prev. Rector del Vendrell se ha ajustat entra dits Jurats i el mestre Carlos Bover, mestre de casas habitant en la Pobla de Montornés, archabisbat de Tarragona lo sequent. De fer y acabar y perfeccionar la fabrica de la capella de Nta. Sra. del Roser, confarma consta en la trassa [traça] feta per lo hermano fra Joseph de la Concepció, Carmelita descals.

Dita capella se ha de proseguir del estat que vuy en dia se troba en la mateixa forma y planta que consta en dit edificí y trassas. Ha de seguir aquellas tant en plantas com en perfils interiors y exteriors, tant en membres

de architectura com en tot lo demes conforma consta en las trassas y en estas capitulacions y acta.

Se obliga dit mestre a acabar de fer la primera cornisa [segons l'anterior contracte, «de volada de 2 pams en fora»] tota de pedra picada sobre de ella per los sich archs, fent los sinch archs tots de pedra picada ço es los quatre que carregan sobre las vuyt pilastras mestras, lo altra que carrega sobre las jambas del pas de la entrada de la capella dins de la Iglesia, los quals jambas sen de comensa de peu totes de pedra picada encorrecantles ho aixuntantles ab la pared de la Iglesia, en tant que de dites jambas a la picadura [pedra picada] no y queda ningun puesto que no ja pedra picada, tant en dites jambas com sobra del arch aixecat, en totes aquellas oberturas, las junturas que seran menestre. Dita cornisa que corre per dintre de la capella ja de fer corra de sobra de ditas jambas, resaltant dita cornisa a la part de la Iglesia y perfer dita obertura y assentar ditas jambas se ha de obrir la obertura aprofitant les pedras tot lo que sia posible per a poderse las aprofitar y fer tornarlas a repicar lo que sera menester pera dita fabrica.

Els archs y conxas [cúpula, petxines i llanterna]

Se obliga dit mestre que quan fara aquellos archs de encarrega y fer juntament ab ells las quatre conxas per a formar lo anell circular, ditas quatra conxas les ha de fer de pesas de obra cuyta, sobra de dits arch y ditas quatra conxas se de formar la cornisa de pedra picada sobre de dita cornisa se ha de fer la mitja taronja [cúpula] de pessas de obra cuyta. A la qual mitja taronja se de fer y afinar y assentar ab tota justificacio lo arch del anell pera comensar lo llantarno [llanterna] en lo qual arch se de fer les motlures ques demostran en la trassa. Tot lo puesto que ocupan los guecho de entre arch y arch de fer formar una pilastra sobre la conxa per formar lo vuytanat [octògon] per la part de fora de la mitja taronja.

Vuytavat [exterior de la cúpula, era octogonal i, el perfil, de terrat a aigües]

Ço es, que aqueix vuytavat per quant lo fabrica se ajusta en la pared de la iglesia nos pot continuar per totes parts, per tant se continuara y se fara tant solament a les dos y a les altres dos se fara la vessant un per cada part.

Lo llantarno [la llanterna de la cúpula]

Sobre de dit arch del anell de la mitja taronja se de fer lo llantarno tot de pedra picada, sino es la volteta de dalt la qual se de fer de pessas de obra cuyta.

En lo vuytavat tras escrit. se tenan de formar cinch finestras a modo de ovulo, en les parets de dit vuytavat las quals finestras ho ovulos se formaran de pessas de obra cuyta.

Las teuladas

sobra de tota dita fabrica se de fer las tauladas totes de teula plana, donantlas la forma y figura ques demostra en la trassa [de terrat a aigües]

y pera fer dites teuladas se de fer y formar lo bassel y cornisa ques demostra en dita trassa. Formant aquell [el basell] de obra cuyta ço es: bax un filet de raiola prima, lo bassel de 2 raioles un poch grossas, lo dantell de una raiola y una teula abocada, en que queda la cornisa en la forma y figura que demostra en la trassa.

En las parets del vuytat se formara un collarino de un filet primerament y un bassel sobre dell se de fer tocant las raiolas de manera que fassen la mateixa motllura, sens que si tenga que aplicar sobra ninguna.

La mateixa sobre del vuytat pera fer la teulada sobre la mitja taronja, altra cornisa com la ara declarada.

los dos cantonades que vuy dia estan formades de pedra picada se proseguiran aquelles també de pedra picada fins a topar lo basell de cornisa, les altres cantonades del vuytat las formara y fara de pessas de obra cuyta y tota esta fabrica per la part de fora se de rebussar totes las parets de dalt a baix perfilantla pedra picada u allisant les arestas del vuytat, com també dels ovulos forman en ellos a manera de una faixa; to això se ha de fer ab bon morte o argamessa porque quede tota la fabrica per la part de fora del tot acabada y perfeccionada.

Per la part de dintra de la mitja taronja se de fer y formar las 8 faixas ques demostran en la trassa las quald fara de pessas de obra cuyta encorrecantles y fentles fortes ab gix [guix] y ditas faixas les perfilara conforma demostra la trassa, tot lo demes de la mitja taronja, conxas y parets ha de adressar les parets ab plomades y de plomada a plomada adresaro ab morte prim, deixant aquell ras pera que puga ben amarrassir lo enlluït [enguixat] lo qual lluyt se de fer de gix passat per sadas. Y aixi com se aixan enlluït se ha de aiuntar totes las juntas de la pedra picada en la forma que es ben quedar.

En la paret de la part de ponent se de fer y formar de pedra picada una finestra, com consta en la trassa, fent en ella encaxos pera assentar lo vidre y assentar ell la reixa de ferro. Tambe se de fer encaxos a las tres finestras del llantarno.

Ce ha de enraiolar dita capella tot lo paviment de ella juntament ce de fer de dos raiolas. Ha de raiolar de raiola plana lo altar assentant sobra de dit altar los parmodols de fusta que seran menester pera la mesa de dit altar.

Pera fer tota la sobre dita fabrica prometem donarli los jurats en nom de dita universitat. Tots los pertrets a peu de la obra junt ab tots los manobres, tots aquells que fora menester per lo fer dita obra en que tant sols posa el mestre de casas Carlos Bover per sa part les mans de mestra de casas y picador; també li donaran la fusta ja aiustada ab los encaixos y biaixos en que per as entarla se de ajudar dit mestra Carlos ab fadrins y aprenents als fusters que faran aquellas, com se acostuma ajudar entra fusters y mestras de casas.

En quan a la pedra picada la aprofitara tot lo que sera possible com ja esta dit, la demes se li donara arrencada y com se acostuma al peu de la obra, y tambe se li donara lilit per a ell y llurs fadrins y apranents. Y per llurs treballs li promet donar la vila noucentes lliures, moneda barcelonesa ab las pagas següents, ço es:

- lo dia que comensara a treballar 50 lliures.
- quan tinga posada y assentada tota la cornisa primera y sobre de ella tres pedras de cada arch, y fets los formeros [arcs paral·lels a l'eix longitudinal de la nau] de totes las tres parets, li donaran altres 50 lliures.
- quan tindra fets los arch junt ab las jambas ans escritas y las conxas dels costats [petxines de la cúpula] de dits archs altres 50 lliures.
- quan tindra feta y assentada la cornisa del anell del arrencament de la mitja taronja y feta la mija taronja, u fet y assentat en ella lo arch del anell del naxament del llantarno [llanterna] y fetas las obras per la part de fora que forman lo vuytat, junt amb la cornisa que esta en dites parets, altres 50 lliures.
- quan tinga fet y assentat lo llantarno, altres 50 lliures.
- quan tindra fetes les teuladas y assentat lo remato del llantarno, y quan tindra arrebussat y perfeccionat tot lo de fora 50 lliures.
- quan tindra enlluit [enguixat] fins la cornisa principal y tot adobat y perfeccionat desde alli en amunt, altres 50.
- quan tinga acabada y perfeccionada la obra se li donaran 50 lliures més.
- 50 al cap de 6 mesos de ser acabada y judicada la feyna y el restant 450 lliures, al cap de un any; entes que si en la obra hi ha algun vici se obliga dit mestre Carlos Bover a fer y acabar y perfeccionar tota la obra dita com consta en la trassa.

El mestre se obliga a fer y acabar en la forma dita en lo discurs de dos anys.

Testimonis: Andreu Soler, pages de la vila del Vendrell

Jaume Magrinya y Munsio, Jurat de dita Vila.

En la part final d'aquest segon contracte i en nota marginal, hi trobem, amb data de 8 de maig de 1689, la confessió de la vídua del mestre de l'obra, Isabel Bover, en la qual manifesta que el seu marit ha cobrat les 900 lliures que se li prometeren per fer la capella.

El contracte de 1680 és molt més detallat que l'anterior de 1676, i gràcies a ell podem fer-nos una idea del que fou l'edifici de la capella. Cal que destaquem d'aquest segon document:

En primer lloc, que el mestre de l'obra és el mateix Carles Bover, de la Pobla de Montornès, que apareix ja en el primer contracte. En segon lloc, apareix ja aquí l'arquitecte o autor de la traça de la capella, fra Josep de la Concepció, el més actiu dels arquitectes del barroc a casa nostra,⁽¹⁾

anomenat *el Tracista* per la gran quantitat de plànols i traces que projectà, en un moment en què la majoria d'arquitectes eren més homes pràctics, avesats en els sistemes constructius, però pocs donats a delinear, la qual cosa dona una certa importància a l'obra.

Les obres sembla ser que foren reempreses, segons diu el mateix contracte:

«*de fer y acabar y perfeccionar la fabrica de la capella de Nostra Sra. del Roser*»: «dita capella *se ha de proseguir del estat que vuy en dia se troba*». Tot fa suposar, doncs, que Carles Bover abandonà l'obra, ja que el primer contracte de 1676 estableix que l'obra s'ha de donar per acabada «dins dos anys del dia que començara dita obra»; sembla, doncs, que l'obra s'hagués hagut d'acabar el 1678, però no fou així.

Quant a quin fou el motiu que portà a parar les obres, hem esbrinat⁽²⁾ que l'any 1673 fra Josep de la Concepció féu la traça per a la remodelació del castell de Cubelles i una casa del castell de Segur, propietats de Carles de Llupià Vilanova i d'Icart. Anys més tard, en els mateixos anys 70, es realitzaren les obres; la primera anà a càrrec dels mestres de cases Joan Baptista Homs i Joan Vinyals, i fou autor material de la segona el nostre Carles Bover. Ben bé la realització de la remodelació de la casa del castell de Segur podria ser el motiu pel qual es pararen les obres de la capella. L'edifici era annex al temple parroquial, segons deduïm del document transcrit: «Fent los sinch archs tots de pedra picada ço es los quatre que carregan sobre las vuyt pilastras mestras, lo altra que carrega sobre las jambas del pas de la entrada de la capella dins la iglesia.»

De planta quadrada. Pel que fa a la coberta, era de cúpula recolzada directament sobre petxines (ja que res se'ns diu que hagi d'estar damunt d'un tambor); coberta que utilitzà també fra Josep en la traça de l'església de Tàrraga (tot i que a l'hora de construir-la es col·locà damunt d'un tambor). La cúpula estava prevista de 5 finestres en forma d'òcul, a més d'una llanterna amb tres finestres per donar més llum a la capella. A més, a la paret de la banda de ponent també s'hi va obrir una finestra.

L'exterior de la cúpula era octogonal amb pilastres, essent el perfil de terrat a aigües.

Pel que fa a l'aparell, sembla ésser de carreus de pedra, «pedra picada», i d'obra cuita (maons, rajola, etc.) tot recobert de guix («enlluït») a l'interior, i arrebossat, amb morter o argamassa, a l'exterior.

M. quatre de març mil·l·cent y vintont y
 nobs. Dn. Carlos Bouet mestre de cap. habitant
 en la Vendrell. Bisbat. de Barce. fill de la Vila
 de Eustan. Dn. Gaspar Bot. de Tarragona fill de
 ytim y natural de Joseph Bouet mestre de cap.
 de dita Vila de Eustan y de Tecla muller sua
 fanyida en mon ultim testament y Ultima vo
 luntat Ellegit. ch. sepulchra al cementi de San Ce
 sar de St. Salvador de la Vila del Vendrell. Elle
 ject. en març de la mian. Anima al R. Joan
 Clap y pre y de del Vendrell Joan Clap mon amot
 Joseph tota paga de clara y a Elisabet Bouet ma
 muller prech de març de cap per interio nouena y a
 de any sete lliure y mitja me me deixo Vint
 mil y a ma intencio en deixo a dos mnyors quane
 la casan la una es filla mia y la altra es filla
 de ma muller los deixo by amys a cada vna en
 deixo a mon Excmo Joseph Bouet tota la casa
 y tamentas que tinch de mestre de cap. En
 a ma muller Elisabet li deixo tota aquella
 casa que tinch a la pobla de muntanyes de
 la vida y mosta vell que ha venuda al
 anant public y lo que ser resultara ho da
 to a la Comunitat de Eustan per fundacio

+ tant y casa
 com fines casa

de Aniversari de Caritat del Say per cada un ef-
 cepto dos que Vill que son fundit a la Iglesia panto
 chial de St Salvador del Vendrell tambe de Caritat
 de say per deixo a ma muller tots los mobles de casa
 de la vida natural de li y llançat los y deixo a la
 voluntat los mobles de or y plata los y deixo obaga
 y pacta que retorna a casa de Vella que luego han
 en la Iglesia de Venutz y del que son resultaria han de an selectar an
 yuntant uelars y mjes per repes de la mia Roma y de qui
 hinch obligacio y si ma muller no torna a casa los y dea
 so que si se ne volot na puga vendre y quant morita
 na mobles de or y plata ne na fet lo que dalt dia de
 tots los demes ben meus agutz y per auz ame de Vella
 que han say arua a ma muller Elisabet Bover
 Testimony son Toni Bover y Pau Romena
 tots pageros y de la Vila del Vendrell

La situació de la capella, la creiem en el lloc que avui ocupa aquest mateix altar en el nostre temple parroquial; és a dir, en el braç dret del creuer. Podem afirmar-ho així per l'existència dintre de la capella d'un vas o sepultura de la Confraria del Roser, i que fins al segle passat, en què fou terraplenat, es conservà davant de l'altar. Avui dia ha desaparegut cobert per l'enrajolat de l'església que es féu l'any 1932, en complir-se els 200 anys de començar les obres.

PROMOTORS I AUTORS DE L'OBRA

Promotors

En els dos contractes transcrits, hi apareixen com a promotors de la capella, a més dels jurats i universitat de la vila, com a poder o autoritat civil, l'autoritat religiosa, el rector en cada moment, que és a la vegada l'autor material dels contractes, puix que són escrits de son puny i lletra. Aquests dos rectors són:

El reverend Llorenç Valero, successor de Mn. Laguna; Valero fou qui escripturà el primer contracte «y de mi Llorens Valero Rector». Fou nomenat rector el 1652, càrrec que exercí fins al dia de la seva mort, esdevinguda el 14 de febrer de 1680.

El reverend Joan Llopis, successor de Mn. Valero, que redactà el segon dels contractes, segons consta «en presencia de mi, Joan Llopis Prevere, Rector del Vendrell». Fou nomenat rector, segons sembla, en el mateix 1680 (ja que el contracte que ell mateix redacta porta data de 28 d'abril de 1680) i exercí el càrrec fins a l'any 1716, en que va prendre possessió el Rev. Dr. Anton Ferrer, l'artífex de l'església nova.

Autors

Els autors de l'obra són: primerament Carles Bover, que en fou l'autor material, i fra Josep de la Concepció, que en féu la traça, tot sent, doncs, l'autor formal.

Capella i retaule de la Verge del Roser, esculpit per Josep Ausachs entre 1685 i 1688. Fotografia obtinguda entre 1903 i 1931 (Col·lecció autor).

Carles Bover, mestre de l'obra

Mestre de cases, habitant a la Pobra de Montornès el 1676. Segons el seu testament, dipositat a l'arxiu parroquial del Vendrell i datat el 4 de març del 1689, era fill de la vila de Constantí al Tarragonès. El 1676 contractà amb la vila del Vendrell i el rector Mn. Valero la fàbrica de la capella del Roser. Obra que havia d'edificar en el termini de 2 anys i pel preu de 650 lliures. Abandonà l'obra, al cap d'un temps d'ésser començada (1677), per la remodelació de la casa del castell de Segur, la traça de la qual projectà fra Josep de la Concepció. L'any 1680 torna a contractar amb la vila i Mn. Llopis la continuació de l'obra; aquest cop, però, seguint la traça projectada per fra Josep. L'obra s'ha d'edificar en dos anys i el preu és de 900 lliures, moneda barcelonesa. La feina ja estava enllestida l'any 1684, puix que al gener de 1685 es contractà el retaule «pera posar en la capella nova *ha fet la prsent. vila del Vendrell.*»

Sembla ser que durant la segona època de construcció (1680-1684) va viure al Vendrell amb la seva família; així semblen demostrar-ho els llibres de bateig i d'òbits de la parròquia, on consten anotats quatre fills d'ell.

En el llibre de bateigs trobem:

El bateig d'en Salvador Bover el 15 de juny de 1684.

En Pau Bover és batejat el 6 de gener de 1687.

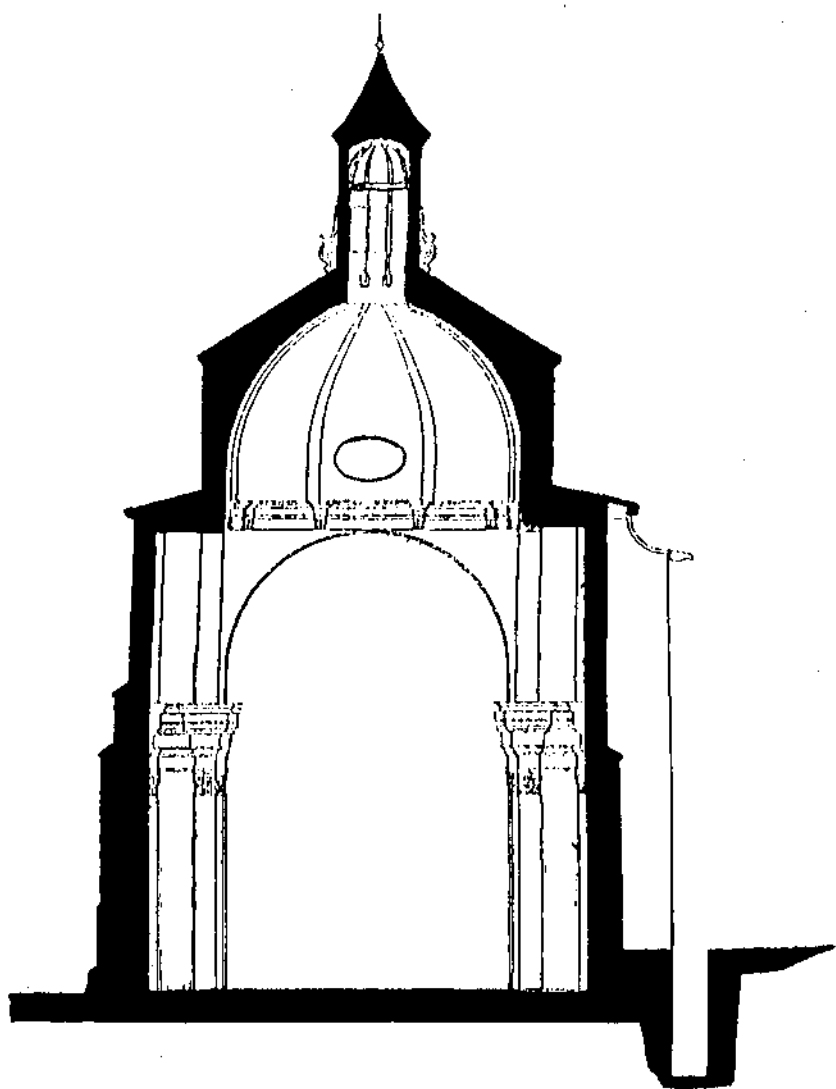
Pel que fa al llibre d'òbits:

Consta que l'1 d'octubre del 1684 fou enterrat Joan Bover «fill de Carlos Bover Mestre de cases de la Pobra de Montornes archebisbat de Tarragona habitant en la vila del Vendrell.»

El 15 d'agost de 1688, és enterrat un altre fill Albat (no hi consta en nom per no estar potser batejat encara).

Finalment, el 8 de març de l'any 1689 hi consta que «morí Carlos Bover mestre de cases habitant en la present vila del Vendrell y als nou del corrent fou soterrat en lo samantiri de St. Salvador del Vendrell.»

En testament datat quatre dies abans de la mort consta que és fill de Joseph Bover, mestre de cases de la vila de Constantí; així mateix,

Reconstrucció ideal de l'interior de la capella (segons l'autor).

deixa al seu germà Joseph Bover «totas las ainas y farramenta que tinch de mestre de casas», de la qual cosa podem suposar que es deuria dedicar també a la construcció i es deurién ajudar en son ofici.

Recollim a continuació tota una colla de pagaments fets al mestre Carles que hem anat recopilant del *Llibre primer de Confraries* del nostre Arxiu Parroquial.

De l'Arxiu Comú de Confraries hi consten:

- Referents a la primera època d'edificació, 1676-1677.

Als 17 abril 1677 se ha tret 30 lliures per la obra de la capella del Roser a pagar al Mestra Carlos Bover.

Als 22 de maig 1677 en tret los jurats del Arxiu pera pagar a Mestra Carlos Bover per la capella del Roser 16 lliures, 10 sous.

- Referents a la segona època de construcció, 1680-1682.

Faig nota com vuy als 26 del mes de abril de 1684 el Mestre Carlos Bover, mestra de la obra de la capella del Roser, en presència de Rev. Joan Llopis, prev. y Rector del Vendrell y en presència de Rafael Serra, Jurat en cap, y Joan Fontana, jurat segon y Felip Vidal, jurat tresser, ha firmat rebuda, dit mestra Carlos, de 551 lliures, 14 sous, 2 diners. Lo qual es a bon comta de las 900 lliures que li ha de donar la vila per la dita obra.

Dels comptes de la Confraria del Roser d'aquests anys, hi trobem:

- Referents tan sols a la segona etapa de la construcció.

la administració de 1680 pagà 2 lliures, 9 sous al Mestra Carlos Bover.

la administració de 1682 dona conte, havent pagat 3 lliures, 2 sous a Carlos Bover, mestra de casas.

la administració de 1684 dona conte, ha pagat al mestra Carlos Bover 5 lliures, 14 sous.

Finalment, i amb data de 8 de maig de 1689, ja mort el mestre, la seva vídua, Isabel Bover, confessa que el seu marit havia cobrat les 900 lliures que se li prometeren per fer la capella.

Fra Josep de la Concepció. 1626-1690

Religiós, carmelita descalç del convent dels Josepets de Vic. Fou conegut en la seva època pel renom de *el Tracista*, per la gran quantitat de projectes i plànols que realitzà.⁽³⁾

Al poc de prendre l'hàbit fou nomenat «Trazador de la Provincia» carmelitana; fet que fa pensar, segons Martinell, que els seus estudis començaren abans de la seva entrada a l'ordre i s'estengueren al període de postulant. És l'arquitecte més important i actiu del barroc a casa nostra; tant en l'arquitectura civil com en la religiosa. De la primera, fou autor de dos dels millors exemples de l'època: en primer lloc, l'ajuntament de Vic, que projectà el 1670; i la remodelació del Palau del Virrei a Barcelona, tot arrançant l'antiga sala dels Draps, traslladant-hi l'habitatge del Virrei, el Marquès de Castelrodrigo.

L'any 1673 féu la traça per a la remodelació del castell de Cubelles i una casa del castell de Segur; aquesta segona fou executada per Carles Bover (pot ser que aquí contactés el mestre amb l'artista i que en resultés l'encàrrec de la traça de la nostra capella).

L'any 1674 projectà l'Hospital de Reus, les obres del qual es van començar el 3 de maig de 1677.

En l'aspecte religiós, realitzà les traces de nou temples, dos de parroquials —Tàrraga, 1672, i Torelló, 1670— i set de conventuals —Vic, la Selva del Camp, Balaguer, Tarragona, Tortosa, Gràcia i fins i tot Madrid, on el 1674, en una estada a la capital del regne, féu la traça de la parròquia de Sant Josep—. Alguns d'aquests temples avui són parròquies i d'altres han desaparegut. També fou autor del campanar de Vilanova, projectat el 1670, i que esdevingué un exemple a seguir amb àmplia projecció posterior.

La seva obra més reeixida és la capella de la Concepció, a la Catedral de Tarragona, no només pel seu projecte, sinó per l'equip que hi va treballar i per haver arribat fins a nosaltres tal i com va ser ideada pel nostre autor. Sota la seva direcció es començaren les obres l'onze d'agost de 1674, tot acabant-se el 1678. L'estructura és de planta en forma de creu incipient i creuer amb esvelta cúpula sobre d'un tambor i amb finestrals, model que també va ser emprat, encara que amb dimensions menors, a la capella del Santíssim de l'església de Sant Pere

de Reus, i amb algunes variants (planta quadrada, cúpula descansant directament sobre petxines, finestrals en forma d'òcul, i provista de llanterna) en la nostra capella del Roser; la traça de la qual podria haver fet en aquests anys 70 en què l'artista va estar en terres tarragonines.

NOTES

- (1) J.R. TRIADÓ. *Història de l'Art Català, Volum V (l'època del Barroc)*. Ed. 62. Barcelona 1984.
- (2) J.R. TRIADÓ (obra citada).
- (3) J.R. TRIADÓ (obra citada).

BIBLIOGRAFIA

- RAMON I VIDALES, JAUME, *Vendrell històric*. El Vendrell, 1933.
- INGLÈS I RAFECAS, J. M^a, *L'escut heràldic de la vila del Vendrell, vindicat*. El Vendrell, 1976.
- INGLÈS I RAFECAS, J. M^a; CABRÉ I BRUGULAT, VICENÇ, *Atles comarcal 4, el Vendrell*. Institut d'Estudis Penedesencs, 1982.
- MARTÍ ALBANELL, MN. FREDERIC, prev. *L'altar major de l'església parroquial del Vendrell*. El Vendrell, 1930.
- TRIADÓ, J.R., *Història de l'art català, volum V (l'època del Barroc)*. Edicions 62, Barcelona 1984.
- RAFOLS, J.F., *Diccionario biográfico de artistas de Cataluña*. Barcelona, 1951.
- ARXIU PARROQUIAL DE L'ESGLÉSIA ARXIPRESTAL DE SANT SALVADOR DEL VENDRELL.